

Historische Kring Maarssen

Voor erkend schaarreluilees

Slagerij
Dorresteyn
sinds 1882

Nassastraat 4
Tel. 0346 - 561219
Maarssen

 Ruimtelijk
Adviesbureau
Groenendijk

Overheidsadviseur
in het
ruimtelijk domein

Zwanenkamp 52
3607 RD Maarssen
T 0346-286233
M 06-54341553
E bas@groenendijkadvies.nl

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP
+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron
Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

beenmode lingerie badkleding

Langegracht 55 ☎ 0346 575343 3601 AK Maarssen

Inhoudsopgave

- 37. Colofon
- 39. Van de redactie en Kringnieuws
- 40. De Kaatsbaan, deel 21
- 41. De bouw van Maarssenbroek, deel 3
- 45. Rouwborden in de Hervormde kerk van Maarssen, deel 4
- 47. Nieuwbouwgebied Witte van Scholten
- 53. Onderwijs in Tienhoven rond 1930
- 55. Uit het fotoarchief van Jan J. van Dijk, deel 9
- 58. Slot te Maarssen
- 61. Uit de oude schoenendoos, deel 54
- 63. Inhoudsopgave 2012

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Colofon

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Bestuur:

Sander Snijders, voorzitter
Ria Tijhuis, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346.575222
Ronald van Tongeren, penningmeester
Tineke Barneveld
Hans van Bommel
Henk Blaauw
Bert de Ruiter
Jan Simonis
Arie de Zwart

Leden van verdienste:

C.W.P. Bloemendaal (27-02-2003)
drs. W. Smits (10-02-1994)

Ereleden:

Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema (23-02-2006)
B. de Ruiter (21-02-2002)
J.H. Sagel (22-02-2001)
B. Visschedijk (26-02-2009)
Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000)
Mevr. A. Wolters-Dekkers (03-03-2011)
A. de Zwart (03-03-2011)

Redactie:

Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen,
tel.: 0346.563599, e-mail: bjruiter@ziggo.nl
(verkoop losse nummers) ISSN: 1384-0967

Ria Tijhuis, Bloemstede 434, 3608 VB Maarssen,
Tel.: 0346.575222, e-mail: riatijhuis@hotmail.com

Nelleke Hendrikse

Eugène van Diepen, e-mail: eugenevandiepen@online.nl

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap kost € 14 per jaar. Opzeggen kan alleen vóór het einde van het kalenderjaar. De lidmaatschapsbijdrage dient te worden voldaan d.m.v. de acceptgirokaart (maart/april). Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring kunt u contact opnemen met Ronald van Tongeren, Wilhelminaweg 1a, 3603 CR Maarssen, tel.: 0346.556696, e-mail: rtongere@ziggo.nl. Eventuele stortingen op ons gironummer 2907376 t.n.v. penningmeester Historische Kring Maarssen.

Werkgroep archief/bibliotheek:

Nel van Haaften en Ria Tijhuis,
e-mail: riatijhuis@hotmail.com

Werkgroep archeologie:

Henk Blaauw, Bloemstede 193, 3608 TB Maarssen,
tel.: 0346.562425

Website H.K.M.:

www.historischekringmaarssen.nl

E-mailadres H.K.M.:

bestuur@historischekringmaarssen.nl

Vormgeving en druk:

Kaldenbach Grafische Producties - Maarssen,
www.kaldenbach.nu

Van de redactie

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.
U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 1 juli 2013.

Kringnieuws

Jaarvergadering 7 maart

Voorzitter Bas Groenendijk trad, wegens tijdgebrek, na twee jaar af. Hij werd namens het bestuur door Arie de Zwart toegesproken over deze periode. Een belangrijke inbreng van Bas is geweest het starten van een werkgroep om te komen tot een fiets- en wandelboekje over de Daalsedijk, de in oorsprong 1000 jaar oude route langs de Vecht. Juist op deze dag van zijn terugtreden uit het bestuur was het bijzonder fraaie boekje door de drukker afgeleverd en werd aan Bas, als dank voor zijn voorzitterschap, het eerste exemplaar aangeboden door Ria Tijhuis, de auteur ervan. Tot opvolger van Bas werd Sander Snijders benoemd. Hij woonde al een half jaar trouw de bijeenkomsten op woensdagochtend bij in het koetshuis van Goudestein. Ook was hij formeel aanwezig bij een aantal bestuursvergaderingen, zodat Sander zich al aardig ingewerkt heeft voor het voorzitterschap. Verder kwam er versterking voor het bestuur door het toetreden van Jan Simonis. Ook hij heeft zich in februari al wat kunnen inwerken. Het bestuur bestaat nu uit negen leden. Sander en Jan hartelijk welkom!

Na de bestuursvergadering werd door Cees Bloemendaal een lezing verzorgd over de Maarssense tijd van de bekende familie Reith. Vooral de afbeeldingen van de winkel in de Breedstraat werden voor vele aanwezigen in toenemende mate een feest der herkenning. De gesproken woorden daarbij, doorpekt met anekdotische gegevens, zorgden voor een zeer boeiend geheel. We kijken al uit naar een volgende lezing van Cees. Niet onvermeld mag blijven dat de digitalisering van de vertoonde afbeeldingen (weer) verzorgd werd door Bert de Ruiter.

Het Daalsedijkboekje

In dit mooie boekje wordt de route beschreven van

de Zuilenselaan via de Binnenweg en de Kerkweg naar etablissement de Olifant. Het is verfraaid met duidelijke routekaartjes en tientallen afbeeldingen. Ria Tijhuis heeft zich bijzonder ingezet voor dit project. Het boekje is te koop bij de bestuursleden Henk Blaauw en Bert de Ruiter (adressen zie pagina 38). De prijs bedraagt slechts € 7,-.

Boekje Huis Ter Meer

Bij het 40-jarig bestaan van de vereniging in het najaar van 2012 is het boek over Huis ter Meer, geschreven door Jaap Kottman, als geschenk aangeboden aan de leden. Een aantal leden heeft dit boekje nog niet opgehaald. Het is verkrijgbaar bij Bert de Ruiter en tijdens de lezingen bij de kraam bij de ingang van de zaal.

Programma 2012/2013

Zaterdag 1 juni 2013. Jaarmarkt Maarssen-Dorp. HKM overdag met kraam op de markt.

Zaterdag 8 juni 2013. De jaarlijkse excursie van de Historische Kring Maarssen gaat in 2013 naar Willemstad in Noord-Brabant en de Biesbosch. Deze excursie is reeds volgeboekt.

Lezingen voor het seizoen 2013/2014

Voor de twee najaarslezingen zijn de afspraken reeds gemaakt.

Op **3 oktober** is er een lezing over Archeologie door de ons zo bekende Herre Wynia en een collega van hem, Linda Dielemans.

Op **21 november** wordt de avond verzorgd door de heer Wim Weijs. Het is al bekend dat dit een heel mooie lezing wordt over de historie van "Natuur en landschap in de Vechtstreek". De inleider zal dit onderwerp toespitsen op Maarssen en omgeving.

Foto's gezocht

In verband met zijn onderzoek naar bestaande en verdwenen boerderijen in Maarssen en Oud-Zuilen is Henk Blaauw nog op zoek naar foto's van de familie Reijerse van de verdwenen boerderij "Het Bergje" bij het station van Maarssen.

Schenkingen

Van de heer J. van Waaij ontvingen we uitgebreide gegevens over de Nederlandse Hervormde Kerk aan de Kerkweg. Het betreft boeiende historische gegevens en mooi fotomateriaal van enkele restauraties. Een aantal stukken is heel geschikt om in ons periodiek gepubliceerd te worden. Uit de nalatenschap van medeoprichter en meer dan 20 jaar bestuurslid Nico van Tricht bereikte ons een aantal interessante stukken de geschiedenis van

Maarssen betreffende, waaronder mooi beeldmateriaal.

Naar aanleiding van een publicatie in de rubriek "Uit de oude schoenendoos" waarbij de naam van de vroegere Maarssense band "The Barrel Boys" o.l.v. Klaas Kamminga genoemd werd, ontvingen we van mevrouw Emy Kamminga-van Sandick uit Balk een fraai plakboek met foto's, krantenknipsels en programma's van de band en van de "Maarssense Orkest Vereniging" ook o.l.v. Klaas Kamminga.

Hans Sagel maakte er een heel mooi artikel van dat in ons periodiek gepubliceerd wordt.

Schroomt u niet om contact op te nemen als u vermoedt iets interessants aan ons archief te kunnen toevoegen.

Alle gevers hartelijk dank. ●

DE KAATSBAAN

Deel 21

Door: Cees Bloemendaal

In deze aflevering wordt Kaatsbaan nr. 16 nader bekeken.

De oudste gegevens stammen uit 1818, zoals alle panden aan deze zijde van de Kaatsbaan. In dat jaar staat vermeld dat de weduwe Schoonderwoerd de bewoonster was van dit pand. De eigenaar was waarschijnlijk de heer P. Monreou.

Twee jaar later, in 1820, waren de erven van deze heer de eigenaars.

Weer vier jaar later, in 1824, is Pieter Maureau de

nieuwe eigenaar en de bewoner is koopman Hartog Salomons.

De eerste naam Monreou is hoogstwaarschijnlijk door de toenmalige gemeenteambtenaar verkeerd opgeschreven en zal wel Maureau moeten zijn geweest. Identiteitsbewijzen waren er toen nog niet en men noteerde wat de aanvrager vertelde.

In 1830 gaat de zoon van Pieter daar wonen. Deze Petrus Theodorus was schilder, geboren en getogen in ons dorp en op 22 november 1800 hier geboren. Hij huwde met Anna Maria Thiers, die vier jaar jonger was en in 1804 te Maarssen was geboren.

Petrus Maureau was niet alleen huisschilder, maar daarnaast een niet onverdienstelijk kunstschilder. In 1840 heeft hij de kerk Beerestein, die in het verleden op de Straatweg stond, op het doek vastgelegd. In 1900 komen we pas de volgende aantekening tegen, wanneer Huiberdina Johanna Margaretha Wagemakers, de weduwe van Gerard Joseph Maureau, hier staat vermeld als bewoonster.

Op 8 november 1911 gaat de meester-schilder Gerardus Theodorus, geboren in 1870 te Maarssen verhuizen naar het pand ernaast, nr. 18. Het pand op nr.

16 wordt zijn nieuwe werkplaats. Gerardus Th. was niet alleen schilder, maar tevens wethouder in ons dorp. Hij trouwde op 11 januari 1906 met Janske Kouffeld, geboren in Loosdrecht op 28 december 1875. Bijna dertig jaar heeft deze schilder hier zijn werkplaats gehad en zijn vak uitgeoefend. Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft van 5 april 1940 tot 5 juli 1945 hier Adriaan van Bart gewoond. In die maand, op 3 juli 1945, werd drankhandelaar Mettes Kouffeld van de Langegracht eigenaar van dit pand. Hij begon hier een wijnhandel en slijterij met als slogan "bij elk feestgetij, onze drank erbij". Het pand moest natuurlijk helemaal verbouwd worden om aan de eisen van een moderne winkel te kunnen voldoen.

De aannemer werd de heer Luite Bosma uit De Bilt en de architect / bouwkundige was de heer A.J. Mook. De gehele verbouwing kostte 3973 gulden! Het werd een typisch ontwerp van Anton Mook, nl. met een bronzen pui. Zowel de etalageomlijsting als de omlijsting van de deur werd in brons uitgevoerd. Dit was tevens het geval bij de winkel van de voormalige drogist Reinders, ook op de Kaatsbaan, waar nu een dameskapsalon is gevestigd.

Mettes heeft maar een paar jaar kunnen genieten van zijn moderne zaak, want hij komt op 28 oktober 1948 te overlijden. Zijn echtgenote Dina Kouffeld - van Dam blijft er nog tot haar dood op 11 april 1975 wonen. Nadien nemen nog diverse bewoners hier hun intrek, tot er in 1986 opnieuw een middenstander zijn deur opent. Het betreft de bekende stoffenzaak met de naam REO-stoffen.

wijnhandel en slijterij m. kouffeld

Kaatsbaan 16 * * * * * Telefoon 466

BIJ ELK FEESTGETIJ, ONZE DRANK ERBIJ

In 1992, na de verhuizing van de vorige eigenaar komt er hier AMIGO, een zaak voor baby- en leukterkleding. Deze hield het al vrij snel voor gezien, want in 1997 stond het pand weer te huur.

In juli 1998 wordt in het pand de zoveelste eetgelegenheid van ons dorp gevestigd.

Volgens de advertentie zou Bistro/Steakhouse Oase een welkome aanvulling zijn op culinair gebied.

Tot op de dag van vandaag kan men hier terecht om van een maaltijd te genieten.

In de volgende aflevering gaan we de familie Maureau nader bekijken. ●

De bouw van Maarssenbroek

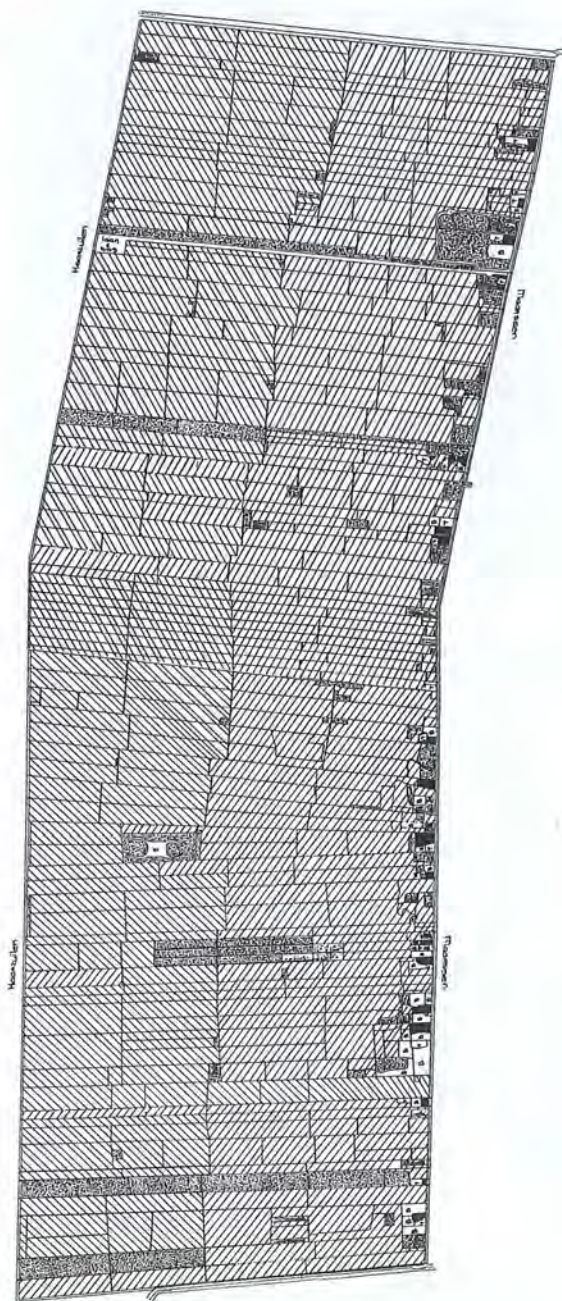
Deel 3

Door: Arie de Zwart

Bos in Maarssenbroek rond 1830

We beginnen dit gedeelte met de laatste periode van de polder juist vóór de bebouwing en letten daarbij vooral op de bosgebiedjes die er in de polder waren. De heer J.H. Wolters beschreef in 1979¹⁾ aan de hand van persoonlijke herinneringen hoe de polder er in 1970 uitzag. Uit zijn bijdrage citeren we enkele delen. "De verkaveling was opvallend.

Er waren alleen smalle kavels, die haaks op de -enige- smalle weg, de Maarssenbroeksedijk, lagen. Langs die dijk stonden op onregelmatige afstanden de typische Utrechtse boerenhofsteden²⁾ verscholen tussen boomgroepen, waaronder knotwilgen van soms respectabele leeftijd De smalle kavels waren alle door smalle slootjes gescheiden, Hier en daar stonden midden in het land kleine

Afbeelding 1: Tekening van Ron van Maanen. De gestippelde gebieden stellen boomgroepen, grienden, miltvuurbosjes, een eendenkooi en grotere bosgebieden voor:

bosjes van ongeveer 200 m² groot. Dat waren de z.g. Miltvuurbosjes³⁾... . Miltvuur is een besmettelijke veeziekte⁴⁾... . Het dode vee werd ver van de hofstede in een massagraf begraven en om de besmettingskansen te verkleinen werd de begraafplaats met een sloot omringd. Op de geroerde, met kadavers bemeste grond wilden els en wilg best spontaan groeien. Al spoedig volgden meidoorn, vlier, lijsterbes, sporkehout⁵⁾, eik en populier De miltvuurbosjes waren broedplaatsen voor talrijke vogelsoorten, maar ook vluchtplaats voor bijvoorbeeld hazen De eendenkooi was als grootste en hoogste "bos" tevens het rijkst als natuurgebied. Maarssenbroek als geheel had in 1970 maar weinig bos en was ook geen natuurgebied. Het was in de eerste plaats boerenland.

Waarom kozen we de periode 1830 om over het bosgebied in Maarssenbroek te schrijven? Dat heeft te maken met het verschijnen, in 1832, van de kadastrale atlas waarin voor het eerst gegevens over exacte metingen en de soort gebieden gepubliceerd werden. Ons vroegere redactielid Ron van Maanen heeft in de 16e jaargang van ons periodiek, in 1989, aan de hand van kadastrale gegevens in kaart gebracht hoe rond 1830 het grondgebruik was (zie afbeelding 1). In grote lijnen lijkt de verkaveling op die van 1970. Ook omstreeks 1830 zien we duidelijk dat het grootste aantal percelen gebruikt werd als weiland en hooiland. Maar er was toch een duidelijk verschil met 1970 en dat betreft het grotere aantal bosgebieden en de grootte daarvan. De heer Wolters zag bosjes met een oppervlakte van 200 m². Omstreeks 1830 waren er naast de miltvuurbosjes en grienden ook nogal wat grotere stukken bos met soms een grootte van 2 ha. En dat is 20.000 m². Het grootste aaneengesloten bosgebied was het "Rijneveldschebos"⁶⁾. Het aanmerkelijke verschil heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat het gebruik van hout nog een grotere plaats innam in het leven. We denken hierbij aan koken en verwarmen, de veelal houten schuren en de hekwerken van hout. Bij dit laatste gebruik van hout speelde ook het griendhout een belangrijke rol. Van wilgentakken werden bijv. 3 tot 4 meter brede hekwerken gevlochten, die gebruikt

werden als toegangshek of afscheidingshek tussen stukken weiland en hooiland.

De kleinere en grotere stukken bos waren ook leefgebied voor hazen, konijnen en ander klein wild. Ook eenden en ander gevogelte zullen daar genesteld hebben. Gepaard daaraan heeft de jacht in vroeger tijden in Maarssenbroek een zekere rol gespeeld. Dat blijkt ook uit één van de afbeeldingen op het gemeentewapen (zie afbeelding 2). Hoe de jacht geregeld was, is me niet bekend. Was het een voorrecht van de ambachtsheer? Regelde het polderbestuur de jacht met een aantal inwoners? Werd de jacht verpacht aan een jachtvereniging? ●

Afbeelding 2: Het wapen van Maarssenbroek bestond uit een gevierendeeld schild met in het bovenste kwartier links een zwarte lelie op een veld van goud, daaronder drie witte rozen op een rood veld, in het bovenste kwartier rechts een gouden jachthoorn op een veld; de laatste twee kwartieren zijn gedeeld door een zwarte golvende lijn. De jachthoorn duidt op de betekenis van de jacht in dit gebied.

Noten

1. Periodiek Historische Kring Maarssen, jaargang 6, nr. 3, blz. 50 en 51.
2. Zie "Maarssenbroek zoals het was", het fraaie boek van Henk Blaauw, 2009.
3. Ook grienden met wilgenhout.
4. Zie periodiek HKM, jaargang 6, nr. 3, blz. 50 tweede kolom. Een veeziekte "die door de stalvlieg wordt verspreid. Als vroeger deze ziekte of de evenzeer gevreesde runderpest de kop opstak, waren de boeren zwaar gedupeerd. Veeartsen waren er nog niet en ook destructiebedrijven waren onbekend".
5. Sporke is afgeleid van het Latijnse spurcus dat vuil betekent. De bast van sporkeboom (vuilboom) bevat een laxermiddel.
6. Rijnveld was een boerderij nogal noordelijk gelegen in Maarssenbroek, ongeveer op de plaats waar vanaf ca. 1890 het Merwedekanaal de Maarssenbroeksedijk doorsneed waardoor het gebied bij de huidige Maarssenbroeksedijk-Oost afgescheiden werd van het oorspronkelijke Maarssenbroek.

De beginperiode in de ontwikkeling van Bloemstede in 1973

Afbeelding 3: Sinds op 27 april 1973 de eerste paal voor de woningbouw werd geslagen, zijn er in korte tijd honderden bij geslagen.

Afbeelding 4: In de zandwoestijn die het zuidelijk deel van Maarssenbroek toen nog was, begonnen in de zomer duidelijk de contouren van de eerste huizen zich af te tekenen. Toen de eigenlijke bouw in september werd gestart, waren op dat moment de funderingen van ruim 50 huizen gereed. Het plan was om, als er zich geen al te grote tegenslagen voordeden, de eerste woningen eind december klaar te hebben.

Afbeelding 5: Om de grote plannen in goede banen te leiden waren er vele besprekingen nodig, zoals bijv. tussen burgemeester Waverijn en de heren Tordoir, Veldhuizen en Van de Brink, respectievelijk directeur van de Combinatie Stede Ontwikkeling, chef van de afdeling financiën en chef van de afdeling algemene zaken.

Afbeelding 7: Minder spectaculair, maar daarom niet minder belangrijk, was de aanleg van de riolering in Maarssenbroek. Ter hoogte van de Kantonnaleweg werd in de zomer van 1973 hard gewerkt aan de aanleg van de zogeheten effluentleiding, de buis waardoor het gezuiverde rioolwater zou worden afgevoerd naar het Amsterdam-Rijnkanaal.

Afbeelding 6: Ten behoeve van voetgangers en fietsers werden in Maarssenbroek een aantal tunnels en bruggen gebouwd. Nergens anders in Nederland werden in die tijd deze faciliteiten op zo grote schaal toegepast. De foto toont de stand van zaken in de zomer van 1973 bij de bouw van de eerste tunnel. Deze zou een belangrijke schakel gaan vormen tussen het buurtwinkelcentrum in het toen nog te bouwen Boomstede en de woonbuurt Bloemstede waar toen de eerste huizen werden gebouwd.

Bron

- Kijk op Maarssen, jg. 3, nr. 3, blz. 4 t/m 6.
- Foto's Jan J. van Dijk

Rouwboarden in de Hervormde kerk van Maarssen Deel 4

Door: Rutger de Graaf

Rouwbord 3

Dit bord is ter nagedachtenis aan **Joan Elias van Wieringen, genaamd Huydecoper**, geboren 3 maart 1693 te Amsterdam, overleden 5 februari 1744 te Amsterdam, bijgezet 12 februari 1744 in de grafkelder te Maarssen, zoon van Joan Huydecoper en Sophia Coymans, echtgenoot van Agatha Hasselaer, dochter van Gerard Hasselaer en Agatha Hasselaer.

Het bord heeft een zwart geschilderde omlijsting in de vorm van een aedicula van een hybride orde met

segmentvormig fronton, versierd met acanthus en andere motieven in Nederlandse Louis XIV- stijl. Bordhoogte is 213 cm en 140 cm breed.

Op het fronton zijn, in reliëf, gepolychromeerde fasces aangebracht in goud, rood, zwart en zilver, die herinneren aan de waardigheid van de overledene.

Op de onderzijde van het bord zijn, in reliëf, vanitas-symbolen aangebracht: een zandloper met een vogel en een vleermuisvleugel; de dood kan op de dag en in de nacht komen.

Aan weerszijden ervan zijn omlaag gerichte fakels; binnen de omlijsting zijn het wapen en de kwartieren van de overledene in goud, wit, zwart, rood, bruin en blauw geschilderd.

Het wapen heeft helmkleed, helm, helmteken en schilddragers, eronder inscriptie, in goud:

LONGA MAIORUM SERIE
NOBILISIMO GENEROSISSIMO VIRO
JOANNI ELIAE VAN WIERINGE
DICTO HUYDECOPER
TOPARCHAE IN MAARSSEVEEN ET NEER-
DYCK
INCLITAE CIVITATIS AMSTELODAMENSIS
SENATORI ET CONSULI
ILLUSTRIBUS ET PRAEPOTENTIBUS
HOLLANDIAE ORDINIBUS
SAEPIUS DELEGATO
URBIS SUBINDE SENATUS URBANI NOMINE
DIGNITATIBUS ET HONORIBUS
SUMMA CUM INTEGRITATE
ET LAUDE FUNCTO
PATRI OPTIMO DE REPUBLICA BENE ME-
RITO
LIBERI MOESTISSIMI
H.M.P.C.
O.D. V. FEBRUARII A MDCCXLIV
AETATIS LXXV.

(H.M.P.C. = Honorabili Memoriae Posuere Curaverunt. O.D. = Obiit Die),

Aan weerszijde van het hoofdwapen zijn de kwartieren aangegeven, met aan de linkerzijde de opschriften van vaderszijde :

2. VAN WIERINGE GESEGD HYDECOPER – 4. COYMANS – 6. VAN GEMEN – 8. DE PICQUEUR.
Aan de rechterzijde de opschriften van moederszijde:
3. COYMANS – 5. TRIP – 7. DE PICQUEUR – 9. ADRIAENS.

Hoofdwapen

1. **Huydecoper, Jan Elias**, geboren 13 april 1669 te Amsterdam, overleden 5 februari 1744 te Amsterdam, zoon van Joan Huydecoper en Sophia Coymans, gehuwd 3 juni 1692 met **Agatha Hasselaer**, geboren 17 juli 1670 te Amsterdam, overleden 10 maart 1741 te Amsterdam, dochter van Gerard Hasselaer en Agatha Hasselaer.

Kwartieren

2. **Wieringe gesegd Huydecoper, Joan van**, geboren 21 februari 1625, overleden 1 december 1704, zoon van Joan Huydecoper en Maria Coymans, gehuwd 12 maart 1656 met
3. **Coymans, Sophia**, gedoopt 15 januari 1636 in de Nieuwe kerk te Amsterdam, overleden 22 februari 1714, dochter van Joan Coymans en Sophia Trip.
4. **Coymans Maria**, geboren 9 november 1603, overleden 27 maart 1647, dochter van Balthasar Coymans en Isabeau de Pickere, gehuwd 9 juli 1624 met **Joan Huydecoper**, geboren ca.1599, overleden 26 oktober 1661 te Amsterdam, zoon van Jan Jacobsz. Bal alias Huydecoper en Lijsbeth Gerritsdr. van Gemen.
5. **Trip, Sophia**, geboren 9 februari 1615, overleden 26 augustus 1679, dochter van Elias Trip en Alithea Adriaensdr, gehuwd 22 oktober 1643 met **Joan Coymans**, geboren 12 juli 1601, overleden 6 oktober 1657 te Velzen, zoon van Balthasar Coymans en Maria Trip,
6. **Gemen, Lijsbeth Gerritsdr. van**, geboren ca.1566 te Deventer, overleden 27 september 1652 te Amsterdam, gehuwd 2 mei 1596 met **Jan Jacobsz. Huydecoper**, geboren ca.1541, overleden 26 april 1624, zoon van Jacob An-

diesz. Bal en Machteld Geurtsdr. van Beuningen.

7. **Pickere, Isabeau de**, geboren 15 augustus 1566 te Antwerpen, overleden 8 oktober 1624 te Amsterdam, dochter van Joseph de Pickere en Maria Pruyn, gehuwd 27 juli 1588 te Antwerpen met **Balthasar Coymans**, geboren 5 januari 1555 te Antwerpen, overleden 10 februari 1634 te Amsterdam, zoon van Jeronimus Coymans en Constantia Spinelli.
8. **Pickere, Isabeau de**, geboren 15 augustus 1566 te Antwerpen, overleden 8 oktober 1624 te Amsterdam, dochter van Joseph de Pickere en Maria Pruyn, gehuwd 27 juli 1588 te Antwerpen met **Balthasar Coymans**, geboren 5 januari 1555 te Antwerpen, overleden 10 februari 1634 te Amsterdam, zoon van Jeronimus Coymans en Constantia Spinelli.
9. **Adriaensdr., Alithea**, geboren ca.1589 te Dordrecht, overleden 28 juli 1656 te Amsterdam, dochter van Adriaen Jansz. en Sophia Heymans, gehuwd 8 mei 1611 te Dordrecht met **Elias Trip**, geboren ca. 1570 te Zaltbommel, overleden 5 januari 1636 te Amsterdam, zoon van Jacob Trip en Jacoba Eliaszdr. de Cock,

P.S. De onderstreepte namen worden op het bord vermeld met hun familiewapen.

Persoonlijk

Raad in de Vroedschap van Amsterdam 1710-1744; Commissaris kleine zaken 1690-192, 1704-1706; Commissaris desolate boedelkamer 1693-1702, 1707; Schepen 1703, 1708-1709; Weesmeester 1711-1724, 1728-1738; Gecommitteerde Raad van Holland en West-Friesland in het Zuiderkwartier 1725-1727;

Burgemeester van Amsterdam 1739, 1743; Theaurier 1740-1743, 1744.

Vaandrig in de Compagnie Voetknechten van Kapitein Van Outshoorn 1686; Postmeester van 't Keulsche Postcomptoir; Kerkmeester Nieuwe kerk 1688; Kapitein der Burgerij 1704; Commissaris van het Utrechtse Zandpad 1705.

Woonde op de Keizersgracht, over de Westermarkt, in 't "huis van Coymans", en was eigenaar van de hofstede Goudesteyn, aan de Vecht, bij Maarssen, die hij in 1717 uitbreidde door de ernaast gelegen

hofstede Silversteyn bij te trekken. Hij hield in 1742: 4 dienstboden, koets en 4 paarden, bewoonde een huis van f 1200 huurwaarde en werd geschat op een inkomen van f 14.000 à 16.000.

(J. Bicker Raye):

5 do. (febr. 1744) Dese nademiddag om twee uren is de Hoog Edl. Groot Achtb. Heer Jan Elias Huydekooper, Heere van Maarseveen en Neerdijk, Burgemeester en Raadt deser Stadt, alsmede Postmeester van het Antwerpse postcomptoir, naar een

siekte van eenige daagen, in den ouderdom van 74 jaar en 9 maanden, tot groote droefuijt van Sijn Edl. familie en duysende burgers deser stadt. also hy om zijn goetaardighijt en verdere loffelijke hoedaanigheden seer bemint was, overleeden, en is den 12 d^o., also het besloote water was, met koetse naar Maarsen gebragt en aldaar in zijn graftombe in de kerk begraven."

De Vroedschap van Amsterdam 1578-1795 Johan E. Elias. nr. 290, blz. II. 700,701. ●

Nieuwbouwgebied Witte van Scholten

Door: Arie de Zwart

afb. 1 Dwarsdoorsnede van het gebied in de vroege Middeleeuwen.

Zonder volledig te zijn volgt hieronder een opsomming van historische gegevens betreffende het nieuwbouwterrein Witte van Scholten.

Goed ten Bosch

We beginnen met kijken naar een dwarsdoorsnede van de nog onbewoonde situatie van het gebied in de vroege Middeleeuwen. Het zavelgebied (zavel is klei gemengd met zand) is ontstaan door overstromingen van de nog onbedijkte Vecht. Daardoor vormde zich de wat hoger gelegen oeverwal, die het eerst in cultuur gebracht werd. Het ging daarbij om bewoning en voornamelijk (kleinschalige) landbouw voor eigen gebruik. Verderop zal duidelijk worden dat het grootste deel van het huidige nieuwbouwgebied op deze oorspronkelijke oeverwal ligt. We maken nu een sprong in de tijd en gaan naar de

latere Middeleeuwen. Van het gebied dat in bezit was van de bisschop van Utrecht is bekend dat in 1387 Gijsbrecht van IJsselsteijn beleend werd met de hofstede Ten Bussche en met 24 morgen land. Na vergroting van het gebied en heel wat verervingen werd het geheel verkocht aan Aart ten Grootenhuijs en Cornelis Cornelisz van Heemskerck, aan het eind van de 16de eeuw. Dat Goed Ten Bosch strekte zich uit van het huidige Korte Grachtje (bij Huis Ten Bosch) tot en met het terrein van Vechtenstein (daar lag de grens met het gerecht Oostwaard). Na de koop verdeelden de beide heren

het stuk grond. In die tijd was de aankoop meer gericht op de klei van de oeverwal van de Vecht dan op de mogelijkheid tot het bouwen van mooie Vechthuizen. Beide delen hadden een steenoven. Ten Grootenhuijs verkocht in 1617 zijn deel aan seigneur Van der Graef¹⁾. Door de explosieve uitbreiding van Amsterdam ¹⁾ na 1590 ontstond een grote behoefte aan bakstenen van goede kwaliteit.

De rijtuigfabriek van Gerrit Soeders

In 1821 vestigde de toen 26-jarige bijzondere vakman uit Amsterdam zich op de Schippersgracht in Maarssen, als wagenmaker. Hij bouwde niet in de eerste plaats gewone wagens en karren, maar vooral rijtuigen van allerlei soort (zie afbeelding 5). Zijn bedrijf groeide geleidelijk en bood werkgelegenheid in Maarssen. Soeders werd lid van de gemeen-

afb. 2: Links Huis Ten Bosch, hier aangeduid met Cromhout, de naam van de toenmalige eigenaar. Let op de uitkijktoren op het huis. Meer naar rechts geeft het witte gedeelte een weg aan. Dit is de 17e eeuwse voorganger van de Huis ten Boschstraat van de Termeerbrug naar de Dr. Plesmanlaan v.v. (zie afbeelding 4). Het huis Propheet David staat juist links van de ingang van de voormalige kwekerij aan de Zandweg. Daar rechts van was de steenoven.

afb. 3: Het huis Bemont stond op de plaats waar vanaf 1661 het huis Overkerck is. Deze en de vorige afbeelding zijn delen van de gravure collectie Bodel Nijenhuis (1650-1653).

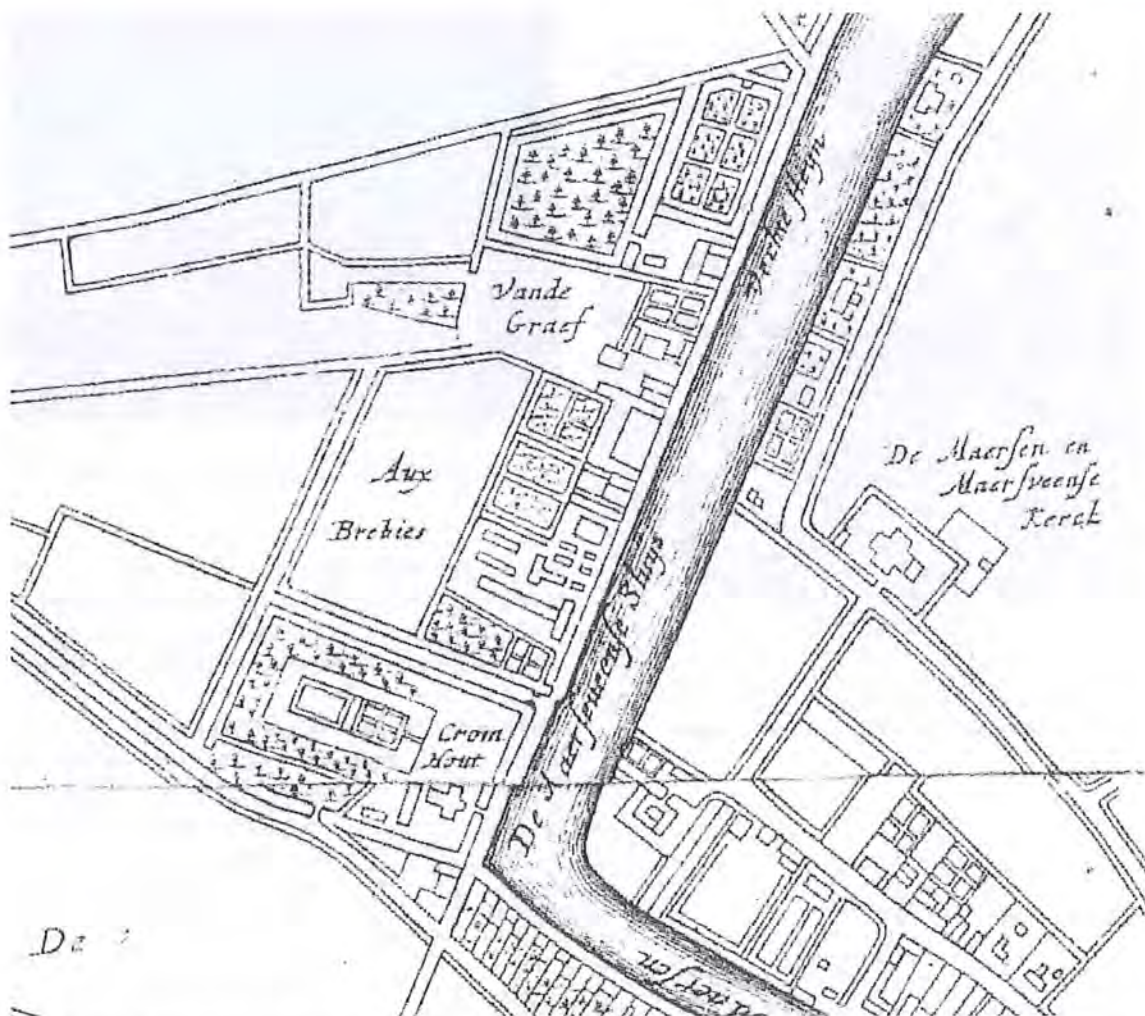
Rond 1630, waarschijnlijk na de kleiafgraving ter plaatse werd het terrein verkaveld. In die tijd of kort erna werd het huis Propheet David gebouwd (zie afbeelding 2). Latere namen van het huis zijn Coningh David, Vechtzensch en Nieuwhoop. Vanaf de Zandweg gezien bevond zich rechts van het huis de steenoven. Het terrein direct achter het huis en een deel van het gebied van de oven vormen nu, in 2013, een deel van het nieuwbouwgebied.

Op een kaart van Maarssen uit 1650 (zie afbeelding 4) zien we op het terrein achter Propheet David en de steenoven de naam Aux Brebis. Dat stuk land was eigendom van de Amsterdammer Herman Aux Brebis. ²⁾ Dit is voor de historie een aardig gegeven omdat een ander deel van het nieuwbouwterrein zich op dit vroegere gebied van Aux Brebis bevindt. Een deel van het blanco gebied links van Aux Brebis op afbeelding 4 is, historisch gezien, het derde stuk van het nieuwbouwgebied dat daarmee compleet is.

teraad en in 1841 maakte hij deel uit van de inhuldigingcommissie voor de nieuwe ambachtsheer D.A.P. baron van Tuyll van Serooskerken. Gerrit Soeders was zich toen nog onbewust van het feit dat hij enkele jaren later grote problemen zou krijgen met de ambachtsheer van Ter Meer.

In 1843 verhuisde hij zijn bedrijf naar een deel van het gebied van het in dit artikel aan de orde zijnde nieuwbouwterrein. Dank zij de grotere werkruimte groeide zijn bedrijf. Op het hoogtepunt werkten er meer dan 50 mensen, waaronder 6 kinderen. Hij noemde zijn bedrijf heel toepasselijk Nieuwhoop en het huis Vechtzensch heette voortaan ook Nieuwhoop. Soeders had naam gemaakt omdat hij de eerste fabrikant van spoorrijtuigen in Nederland was ³⁾ (zie afbeelding 5, rechts naast het wapen).

Maar toen hij in zijn nieuwe fabriek gebruik ging maken van een stoommachine kreeg hij grote problemen met de bewoners van de omliggende buiten-

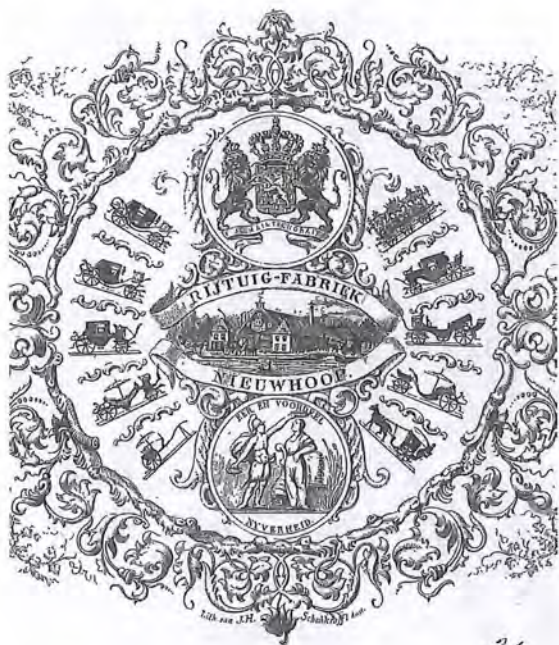

afb. 4: De weg tussen het gebied van Huis ten Bosch (Cromhout) enerzijds en Aux Brebis met Propheet David anderzijds is de 17e eeuwse voorganger van de Huis ten Boschstraat. Dat gedeelte van deze straat is ongeveer de breedte van de hiervoor besproken oeverwal. Bijzonder is het om te zien dat juist links van het gebied van Huis ten Bosch zich nóg een 17e eeuwse voorganger bevindt, in dit geval het begin of het einde van de huidige Thorbeckelaan. De weg links van Aux Brebis is verdwenen. Het blanco rechthoekje van de Zandweg op de kaart juist onder het gebied van de steenoven van Van der Graef is het huis Bemont(e), vanaf 1661 staat daar Overkerck. Deel van een kaart door Jacob van Colom uit 1651, HUA.

plaatsen, Huis ter Meer, Huis ten Bosch en Luxemburgh. Ook zijn naaste buurman, warmoezenier ⁴⁾ Lettink, maakte bezwaar (zie afbeelding 7). Anderzijds werd hij gesteund door burgemeester Dolmans (1829-1856), die vernieuwing en bevordering van werkgelegenheid voorstond. De belangrijkste tegenstander van Soeders was de ambachtsheer van Maarssen, baron Van Tuyll van Serooskerken. De

jarenlange strijd met wisselende kansen duurde voort tot 1856. Toen in januari van dat jaar burgemeester Dolmans overleed hield Soeders het voor gezien en vertrok hij naar Groningen.

De gebroeders Brinkhof uit Zeddam begonnen in Nieuwhoop hun machinebouwbedrijf. Korte tijd later, nog in 1856, werd de fabriek door brand verwoest.

afb. 5: Het uivergrote briefhoofd van het bedrijf van Soeders, met fraaie voorbeelden van rijtuigen en een treinwagon.

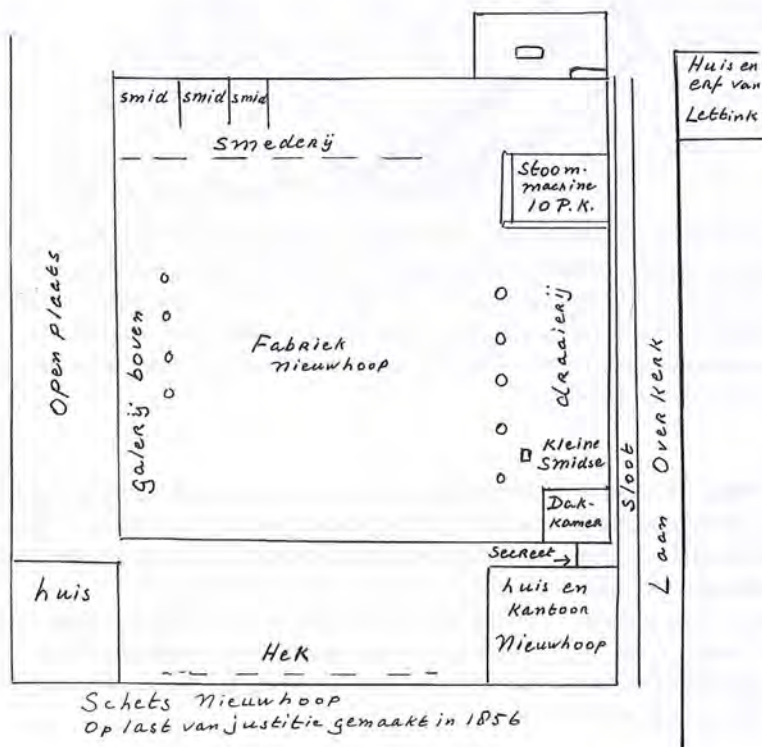

afb. 6: Een afbeelding van de fabriek uit het Spoorwegmuseum te Utrecht.

Het bedrijf werd na herstel voortgezet, maar de problemen over de stoommachine duurden voort. Waarschijnlijk was het ten gevolge daarvan dat op 13 april 1858 de Brinkhofs naar Gouda vertrokken.

De kwekerij van Gijs Scholten

Ruim 30 jaar later, in de 90-er jaren van de 19e eeuw, kocht de tuinman van Hertefeld, de heer G. Scholten, het huis van warmoezenier Lettink en het omliggende land. Hij begon er een bloemkwekerij. Zijn zoons Herman, Anton en Wim brachten het bedrijf verder tot ontwikkeling. Hoewel Herman en Wim in de 70-er jaren ondanks hun gevorderde leeftijd nog steeds actief waren, kwam de leiding van het bedrijf in handen van de derde generatie, te weten Piet en Han, zoons van Herman en Theo, zoon van Wim.

afb. 7: De toegangsweg tot de latere kwekerij heet hier nog Laan Overkerk. Ongeveer op de plaats van het huis van Lettink woonde later bloemenkweker Wim Scholten.

afb. 8: Links een deel van het huis van kwekerij Wim Scholten. Rechts daarvan de oude schuur met allerlei kwekerijmateriaal en -gereedschap. Met de uitbreiding en modernisering van de kassen verdween deze opbergruimte.

De specialiteiten waren het kweken van cyclamen en in de winter het in-bloei-trekken van sering- en prunustakken. Door de kwaliteit van de cyclamen kreeg de kwekerij grote bekendheid, vooral door de prachtige witte variëteit. Bekend is dat in augustus 1978 bij Scholten 75.000 planten opgepot stonden. De beste exemplaren dienden als zaadleveranciers voor de nieuwe generatie cyclamen. Niet iedere kwekerij werkte deze cyclus af. Er werden dan bij grote bedrijven zoals Scholten kleine planten gekocht. In 1977/78 leverde het bedrijf ruim 100.000 kleine plantjes aan andere kwekers.

afb. 9: De verkoopkas voor particulieren gefotografeerd vanuit de tuin van het huis uit afbeelding 8. Midden rechts huizen aan de Zandweg.

Rond 2010 werd de bedrijfsvoering gestopt en de kwekerij met bijbehorende grond werd verkocht om daar huizen te bouwen. De kassen en het geboomte verdwenen en helaas verdween ook het oorspronkelijk 19e-eeuwse woonhuis van het terrein van de kwekerij. (Mogelijk is het nog gebouwd door Letink (zie afbeelding 8)). Een flink deel van de 20e eeuw woonde het gezin van Wim Scholten daar. Hij beheerde later de verkoopkas voor particuliere klanten (zie afbeelding 9).

Tot slot enkele persoonlijke herinneringen aan Wim Scholten. Vanaf half mei stonden jaarlijks op de tweede helft van de oprijweg vanaf de Zandweg naar zijn huis aan beide kanten een groot aantal Agapanthus kuipplanten in forse "kinapannen" (zie afbeelding 10). Dit waren heel grote pannen waarin de kinine gekookt werd in de verderop aan de overkant van de Vecht gelegen Nederlandse Kininefabriek. Als de pannen lek waren werden ze afgekeurd. Ze kregen bij meneer Scholten echter een tweede leven, omdat ze lek juist erg geschikt waren voor ontwatering van de plantenaarde. De pannen waren geëmailleerd, aan de buitenkant blauw. In juli en augustus leverden de vele blauwe Agapanthusbloemen op lange rechte stengels langs de oprijweg, met op de achtergrond de vruchtbomen bij zijn huis en de daar schuin tegenover liggende verkoopkas, een heel mooi plaatje op.

afb. 10: Na enig aandringen kon ik in de vroege 70er jaren een Agapanthus in een kinapan kopen. Op de afbeelding staat een "kleinkind" van deze plant in de oorspronkelijke kinapan.

Meneer Wim Scholten vertelde eens dat de fiets van zijn zuster ter gelegenheid van het Koninginnedagfeest op 31 augustus (ten tijde van koningin Wilhelmina) versierd werd met Agapanthusbloemen. Het was iedere keer weer een plezier om in de kas geholpen te worden door de deskundige en vriendelijke meneer Scholten. Van iedere plant die je kocht, werd eerst nog even in de waterput in de kas de pot gereinigd en vervolgens afgedroogd. En zonder een praatje te maken kwam je niet weg. Er ontstond een band. "Nee meneer De Zwart deze moet u niet nemen". Hij wees naar de door mij uitgezochte plant. "Deze hier is veel sterker". Het was een gemis voor zijn trouwe klanten, toen hij op grond van zijn hoge leeftijd, moest stoppen met deze verkoop. Tot zover enkele gegevens en ervaringen die met de historie van het nieuwbouwgebied "Witte van Scholten" te maken hebben. ●

afb. 11: Luchtfoto van de gemoderniseerde en vergrote kasruimte. Het woonhuis op de kwekerij stond er nog. Links waren twee nieuwe opbergruimtes gebouwd.

Bronnen

- Toestanden en gebeurtenissen uit de geschiedenis van Maarssen, D. Dekker.
- Bewoners van Huis ten Bosch, drs. V. Smits. Periodiek H.K.M., jaargang 17, nr. 2, blz. 33 en over de buitenplaats Luxemburgh, jaargang 18, nr. 2, blz. 22.
- Aux Brebis, A.E. Rientjes in Jaarboek 1942 van Oudheidkundig Genootschap Niftarlake.
- Kijk op Maarssen, jaargang 7, nr. 4, blz. 2 t/m 28.
- Cultuur- en natuurhistorie van het landgoed "Vechtenstein" te Maarssen door H.J. Wolters. Periodiek H.K.M., jaargang 14, nr. 2.
- Eigen ervaringen.

Noten

1. In 1585 viel Antwerpen in Spaanse handen. Het was in die tijd de belangrijkste stad van de Ne-

derlanden. Veel rijke en invloedrijke bewoners vluchtten. Een flink deel vestigde zich in de opkomende handelsstad Amsterdam. Deze stad profiteerde van hun kapitaal en invloed. Mede hierdoor werd de stad voortvarend uitgebreid. Personen met seigneur voor hun naam, zoals Van der Graef, waren welgestelde vluchtelingen uit de Zuidelijke Nederlanden, of nazaten daarvan. Tot de laatsten behoorde de nieuwe eigenaar van dit stuk Goed ten Bosch. Voor meer gegevens zie periodiek H.K.M. Jaargang 17, nr. 4, pag. 63, "Seigneuren in zeventiende eeuwse Maarssen" van drs. V. Smits.

2. Het gaat hier dus niet om een huis. Bij het zien van afbeelding 2 zou je kunnen denken dat het daar wel om ging.
3. Voor meer gegevens zie: "Toestanden en gebeurtenissen" van D. Dekker blz. 10 e.v..
4. Een warmoezenier is een groentekweker.

Onderwijs rond 1930 in Tienhoven ¹⁾

Door: Arie de Zwart, i.s.m. Theo Schouten

Burgemeester A.A. van den Hoorn

Op de oproep in het vorige periodiek om bijdragen te leveren m.b.t. Tienhoven reageerde Theo Schouten met een verslag uit "Het Nieuws" van 11 maart 1930 over een enkele dagen daarvoor gehouden raadsvergadering. Het meest uitgebreide deel van het verslag betreft de rondvraag. " ... de Voorzitter der Raad deelde mede dat hij al sinds eenige weken zich gedrukt gevoelde door het feit, dat de Gedeputeerde Staten van Utrecht hun toestemming hadden verleend tot den bouw van een Hervormd Christelijke school te Maarsseveen ... en betreunde het dat, waar samenwerking op het gebied van Ziekenhuisverpleging met leden van verschillende Kerkgenootschappen zoo uitstekend ging, die samenwerking op schoolgebied, schijnbaar ²⁾ niet te verkrijgen is".

Nu volgt eerst enige toelichting over de toenmalige onderwijssituatie ³⁾.

In Tienhoven was van oudsher, achter het gemeentehuis, al een openbare school op christelijke grondslag, gezien de samenstelling van de bevolking. Rond 1890, door de opkomst van de Doleantie ⁴⁾, kwam er naast de bestaande school een Gerefor-

meerde school. Onder meer na nogal wat geruzie over de te betalen vergoeding aan de gemeente Tienhoven besloot Maarsseveen in het begin van de 20e eeuw een eigen openbare school te stichten. En dat leidde na enige tijd tot het opheffen van de openbare school in Tienhoven. De Gereformeerde school in Tienhoven en de hierboven genoemde openbare school in Oud-Maarsseveen werden weliswaar elkaars concurrenten, maar het betekende een aantal jaren een zekere stabiliteit in de schoolkwestie. Die situatie duurde tot ca. 1930. Kort daarvoor, in 1929, werd de schoolstrijd heviger toen de hervormde ds. Okken met het plan kwam om de openbare school in Maarsseveen om te zetten in een Hervormde school. Toen dat plan veel verzet opriep, ging hij streven om naast de twee scholen een Hervormde school op te richten. Dit is globaal de situatie als de hiervoor genoemde lange rondvraag aan de orde is.

Burgemeester A.A. van den Hoorn "wilde elk der leden een persoonlijke vraag voorleggen: Wat doe ik in het belang van het onderwijs in deze gemeente? ...", ook gezien de hoge kosten voor de gemeenschap. Hierop deed wethouder C. Verhoef Wzn. een voorstel dat tot strekking had te verzoeken het besluiten van G.S. te vernietigen en vervolgens de Gereformeerde school in Tienhoven om te zetten tot een school voor Christelijk Nationaal Onderwijs, met ook hervormde ouders in het bestuur. De school kon dan een vierklassige school worden, hetgeen het onderwijs ten goede zou komen en de kosten van de bouw van nog een school zouden niet gemaakt hoeven te worden. De heer C. Verhoef Wzn. deed daarna nog een duidelijk beroep op het geweten van de medebestuurders door te verklaren dat hij bij de aanvaarding van zijn ambt, door het afleggen van de eed, de zware plicht voelde om de belangen van de gemeente voor te staan. Maar de eensgezindheid in het dorpsleven in Tienhoven bleek in die dagen ver te zoeken. De goed bedoelde argumenten van de burgemeester en de wethouder bleken aan dovemansoren gericht. "De heer L. Schipper zegt van

samenwerking niets te verwachten. De heer Otten zegt gehoord te hebben dat Gereformeerd Onderwijs beter is dan Nationaal Onderwijs ...". De heer Otten meent dat velen in de gemeente prijs stellen op Gereformeerd Onderwijs en daar de Gereformeerden deze school altijd bekostigd hebben, wil hij de school opeischen voor de Gereformeerden ...". Wethouder Verhoef zegt dat aan de bestaande Gereformeerde School enkel hervormde onderwijskrachten geweest zijn, die uitstekend onderwijs gaven. Hoewel de heer Van Vliet dit niet ontkende, zegt hij dat zij toch naar de Gereformeerde Kerk moeten gaan".

Er volgen in het verslag nog meer van dit soort opmerkingen. "De Voorzitter vindt deze toestanden indroevig en merkt op dat de kerk een sta-in-de-weg is voor samenwerking op schoolgebied ...". Wethouder Verhoef verheugt zich erover dit voorstel in het midden der vergadering gebracht te hebben. Nu is althans zijn geweten ontlast, maar acht dat de andere leden onmogelijk gerust naar huis kunnen gaan daar zij in strijd handelen met de door hun eenmaal afgelegde eed".

Dit alles is waar gebeurd in Tienhoven rond 1930.

Nawoord

De Hervormde school in Oud-Maarsseveen kwam er. In de betrekkelijk kleine gemeenschap, bestaande uit Breukeleveen, Tienhoven en Oud-Maarsseveen waren toen drie kleine verschillend gerichte scholen. ●

Noten

1. Oud-Maarsseveen en Breukeleveen waren hierbij betrokken.
2. Blijkbaar moet het zijn.
3. Zie jaargang 27 nr. 4 blz. 82 en jaargang 28 nr. 1 blz. 10, waar mevrouw Nolda Hogenhout-Hofman de onderwijssituatie uitgebreid heeft beschreven.
4. Kerkelijke beweging die zich in 1886 van de Ned. Herv. Kerk afscheidde.

Uit het fotoarchief van Jan J. van Dijk

deel 9

Foto's en tekst Jan J. van Dijk

35 jaar geleden trok er een zware windhoos over ons land 'Heel veel schade in de Bethunepolder'

In Nederland raasde op 3 januari 1978 een windhoos met zware storm over ons land, die vijf boerderijen (vooral in Maarssen) vernielde. Dit lezen we in Het Parool van 4 januari 1978. Ik weet het nog als de dag van gisteren, dat er op 3 januari 1978 rond twaalf uur 's middags een windhoos over de Bethunepolder raasde. Op dat moment had ik net politieberichten opgehaald, op het bureau dat zich toen nog aan de Pieter de Hooghstraat bevond. Bij de politie kwam er een melding binnen

dat er een natuurramp of iets dergelijks was gebeurd in de Bethunepolder bij de Middenweg. Naar buiten lopend uit het politiebureau zag ik een gitzwarte lucht achter de Jan Steenstraat richting de Bethunepolder en begreep dat ik daar snel naar toe moest voor verslaggeving.

Ik werkte toen naast de VAR ook voor het Utrechts Nieuwsblad, Nieuw Utrechts Dagblad (Het Parool) en het Centrum, allemaal Utrechtse edities van die kranten. De windhoos stond de vol-

Afb. 1 Woonhuis Oudhof met veel schade aan de stal.

gende dag ook landelijk in Het Parool vermeld. Na mijn werktijd bij Hulst-Optiek-Foto heb ik mijn gemaakte foto's die avond afgegeven bij de NOS voor het journaal van die dag. Naar aanleiding hiervan werden er een dag later TV-opnames gemaakt voor het journaal in het gebied van de Middenweg. Tegenwoordig zou iedere mediavertegenwoordiger direct ter plaatse zijn.

Auto verplaatst

Bij mijn aankomst op de Middenweg zag het er niet best uit. Bij veehouder Verkroost (Middenweg 3) was het dak van de pas vernieuwde stal eraf en ook de achtermuurgevel was omgewaaid. Bij veehouder Oudhof (Middenweg 5) was hetzelfde het geval en stond de auto die op de oprit geparkeerd stond, tegen de gevel van de woonboerderij. Van het woonhuis en de stal was weinig overeind gebleven. Gevaarlijk hingen de elektriciteitsdraden net boven de grond en deze lagen ook op de weg. Alles was door de windhoos stroomloos geworden. Bij de fa-

milie Saarloos (Middenweg 6) was van de hooiberg niet veel meer over, deze hing boven de vernielde stal waarvan het dak gedeeltelijk verdwenen was. Bij de familie Grootendorst (Middenweg 8) waren er pannen van de stalwoning afgezogen. De schuur ernaast had geen voorgevel meer en het dak was er gedeeltelijk af.

Kracht van de windhoos

Met betrekking tot de enorme kracht van de windhoos met een noordwester storm die over de polder raasde vertelde de heer Baas in de VAR van 5 januari 1978 het volgende: 'Ik keek naar buiten en boven de plaats des onheils werd het ontzettend donker. Ik zag niets, het hagelde en er was veel weerlicht. Nog geen halve minuut later zag ik golfplaten uit de lucht vallen'. Mevrouw Nel Grootendorst meldde de verslaggever van Het Parool: 'Het ging allemaal zo snel dat we het niet eens in de gaten hadden wat er precies gebeurde. Je kon daarna niet eens meer door de ver-

Afb. 2 De nog niet zo oude loopstal van Oudhof helemaal vernield.

Afb. 3 Bij de boerderij van Saarloos hing de hooiberg boven de stal.

vuilde ruiten kijken. Door het door de windhoos opgenomen vuil en water stonden de sloten droog. Het water was gewoon opgezogen door de windhoos'. Co Grootendorst weet nog te vertellen dat het 11.57 uur was die dag. Het werd pikkedonker en zijn dochter en een vriendinnetje dat ze mee naar huis had genomen hebben doodsangsten uitgestaan.

Eén persoon gewond

Grootendorst (toen 36 jaar) zag dat er na de windhoos veel schade was aangericht op zijn boerenbedrijf. Ondanks dat rende hij naar de boerderij van Oudhof, omdat hij wist dat daar een klein kind in de wieg moest liggen. Ook hier was de ravage groot, overall lagen glasscherven. Wonder boven wonder

was tot grote opluchting van de ouders, de wieg waar het kind in lag vrij van glas en scherven. Zij gingen daarna de schade aan de gebouwen bekijken die groot was. Er stond weinig meer overeind en de koeien liepen al richting de wei.

Burgemeester Waverijn was ook snel ter plaatse samen met de politiecommandant om de schade op te nemen en om de coördinatie op zich te nemen. Direct werd er van alle kanten hulp geboden.

Het Dorpshuis 'De Veenkluit' dat enkele honderden meters verderop ligt had de windhoos, die in een schuine lijn over de polder trok, zonder schade overleefd. Wel was er schade aan woningen aan de Looijdijk en waren er verderop in Maartensdijk twee schuren compleet weggevaagd. Voor zover mij bekend is er één persoon gewond geraakt. Dit was kaashandelaar Gerrit van Straalen. Hij reed met zijn bestelauto op de Middenweg ten tijde van de aanstormende windhoos. Zijn bestelbusje met een gewicht van 3,5 ton met kaas werd opgetild. Een meegezogen dakpan van een boerderij kwam op de voorruit van de auto van Van Straalen waardoor hij licht gewond raakte aan zijn gezicht.

Hulp vanuit de kleine gemeenschap Tienhoven

Dat het leven in een kleine gemeenschap voordelen heeft, was duidelijk merkbaar in Tienhoven. Hulp kwam er van alle kanten, vooral de zaterdag na de windhoos. Kees de Bree, die een loonwerkersbedrijf had, kwam met een graafmachine helpen. Hij had dertig personen bij elkaar getrommeld om eerst de puinhopen op te ruimen, die door de windhoos veroorzaakt waren. De volgende zaterdagen was men al weer met de opbouw bezig. Immers, het was januari en de koeien moesten snel weer de stal in vanwege de kou.

Correctie:

Op pagina 28 van de vorige uitgave in januari schreef ik over de Joods Portugese synagoge in de Kattesteeg, die nu de Jodenkerksteeg heet. Dat moet zijn Hoog Duitse synagoge. ●

Zes eeuwen Slot te Maarssen

Door: Jan Witte

In de onlangs verschenen publicatie over het Huis ter Meer bij de Historische Kring Maarssen, wordt op bladzijde 5 het Kasteel of Slot te Maarssen genoemd. Hierbij moeten we echter niet aan kastelen als het Muiderslot, Loevestein of Haarzuilens denken, want zeker in het prille begin was het niet meer dan een houten uitkijk- of wachttoren.

Over de geschiedenis van het gebouw zelf is niet veel bekend, maar gelukkig wel over zijn eigenaars.

Wat vooraf ging

Keizer Karel de Grote (768 - 814) had een dusdanig groot rijk gesticht en veroverd, dat het niet meer mogelijk was om dit alleen te kunnen regeren. Daarom verdeelde hij zijn rijk in kleinere delen, lenen of gouwen genaamd, en stelde daarover plaatsvervangers, leenmannen, aan. Zij moesten o.a. recht spreken, belastinggelden ophalen en in oorlogstijd een groep inwoners aanvoeren. Zo werd ook de Vecht met zijn klei- en veengronden ernaast vanaf de oorsprong - het plaatsje Vechten - tot de monding bij Muiden een gouw. Dit gebied kreeg de naam Niftarlake, wat zou betekenen "langs de rivier". Leenman werd een Graaf van Holland. Toen één van zijn zonen in opstand kwam tegen de keizer - de leenheer - werd hem zijn leen afge-

nomen en werd de bisschop van Utrecht benoemd tot leenman van de keizer. Na een van de laatste tochten van de Vikingen over de Vecht naar Utrecht (1007) liet de toenmalige bisschop zijn bezittingen inventariseren. Op deze lijst komt de naam Marsna voor, gebruikt voor een deel van het gebied en zeer waarschijnlijk genoemd naar een zijriviertje van de Vecht. In ieder geval nog geen nederzetting, want er worden slechts twee huizen vermeld.

Naast geestelijk middelpunt ontwikkelde Utrecht zich ook als handelsstad, waarbij vooral met Engeland en Scandinavië handel werd gedreven. Vanwege de bescherming van de handelsschepen die over de Vecht voeren tegen de aanvallen en plunderingen die regelmatig voorkwamen, ook vanuit Holland en Gelre, zou de bisschop langs de rivier wachttorens hebben laten bouwen.

Het eerste kasteel

Volgens N. van der Monde (afbeelding 1), schrijver, boekhandelaar en amateurhistoricus uit de 19de eeuw, is in 1083 zo'n wachtpost herbouwd. Hij schrijft nl. "reeds bestaan hebbende"¹⁾. Mischien zou de bewering dat er al eerder langs de Vecht wachttorens waren gebouwd om te kunnen waarschuwen voor de komst van de hierboven genoemde Vikingen hiervan afgeleid kunnen zijn. Er zijn echter geen archiefstukken bekend die dit kunnen bevestigen.

Bij de aanleg van een riolering in de Julianaweg (1964) zijn restanten gevonden van een houten paalfundering bestaande uit dikke stammen. Dit zou dan een eventueel bewijs kunnen opleveren voor die wachttoren. Minder diep vond men 13e-eeuwse bakstenen, die echter van een later gebouw moeten zijn.

Een opgraving op zo'n 100 meter van die eerste vondst leverde vondsten op van rond 1150. Hierbij was een hoefijzer, dat niet gebruikt kan zijn voor een boerenpaard maar wel voor een paard van een boodschapper, een soldaat of een edele. Het zou de theorie van de wachttoren met militaire bezetting kunnen ondersteunen.

Afb. 1 Nicolaas van der Monde

Na een grote overstroming in 1179, waarbij het water van de Zuiderzee tot aan de muren van Utrecht is gekomen, zal de wachttorens wel zijn verdwenen. Ook eventuele huizen (we hebben daar ook huttenleem gevonden) en een kapel zullen weggespoeld zijn. De uit tufsteen gebouwde toren werd gespaard dankzij zijn robuuste bouw. En is daarmee het oudste nog bestaande bouwwerk in Maarssen.

Degene die door de bisschop werd gevraagd de wachttorens te bemannen zou Hemericus van der Meer zijn, een leenman van de graaf van Holland en Zeeland, die niet zo'n goede verhouding met elkaar zouden hebben. Hierdoor kreeg het bouwsel later de naam Huis ter Meer, ook wel Kasteel ter Meer of Slot te Maarssen.

De eigenaars

De Van der Meers zouden eerst een kleine bezetting op de toren hebben gehad en pas na de overstroming (de toren zal nu wel in steen zijn herbouwd als woontoren) kwamen ze zelf op het slot wonen. Bekend is in 1204 Rochier van der Meer.

Maar pas vanaf 1391 is de lijst van eigenaars / bewoners volledig bekend en deze begint in dat jaar met Frederik van der Meer Jansz. als hij de leen-eed bij de bisschop aflegt, hetgeen zich herhaalt in 1394, toen Frederik van Blankenheim als nieuwe bisschop werd aangesteld.

Frederik wordt Heer van ter Meer en wordt tevens beleend met de tienden van Maarsseveen, toen nog een eigen gerecht dat niet bij Maarssen hoorde.

In 1407 wordt de zoon Johan van der Meer de Heer van ter Meer en beleend met twee morgen land en een hofstede (is het Slot te Maarssen) bij de kerk. Ook in Otterspoorbroek had hij land in leen.

Zijn zoon Jan - geen opvolger - wordt in 1409 beleend met de tienden en het gerecht van Maarssenbroek. Bij Jans dochter Anna is al sprake van de Meerhofstede en dat is een boerderij die bij het slot hoorde.

De laatste Van der Meer is Joost (1440 - 1455), die de bezitting overdraagt aan de familie van Amerongen, of zoals het in de papieren staat: "2 morgen land metter Huysinge te Maersen". Bij de volgende overdracht, nl. van Jacob van Amerongen aan zijn zoon Folpard luidt de omschrijving: "2 morgen land en het Huys te Maersen genaamd ter Meer". Na Folpard volgen nog een Jacob en een Anna.

Zij erft het huis in 1521, maar verkoopt het weer in 1523 aan de Landcommanderij der Duitse Orde te Utrecht. De Duitse Orde was een geestelijke ridderorde, oorspronkelijk gesticht om hulp te bieden aan gewonde ridders die waren meegetrokken met de kruistochten om het "Heilige Land" te bevrijden van de moslims.

Omdat Anna een vrouw was had ze niet de bevoegdheid tot het zelfstandig verkopen van het huis en wordt een oom uit Gent ingeschakeld bij deze procedure. Hier wordt dus een klein tipje van de sluier over de status van man en vrouw in die tijd opgelicht.

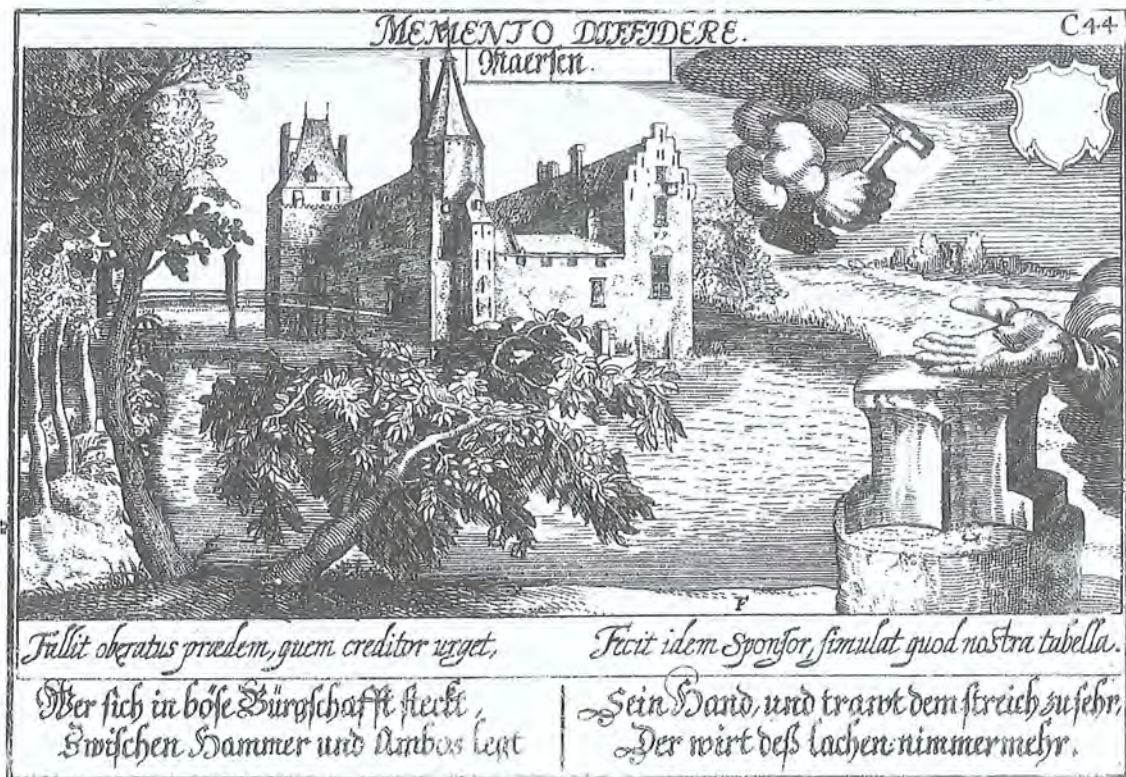
De Duitse orde en ter Meer

De toenmalige landcommandeur van de balije te Utrecht, Steven van Zuilen van Nijvelt, betreft in 1525 het Huis ter Meer. Daarbij wijzigt hij de naam van het huis in Zuylenborgh. Als leuke verrassing vonden we in het archief ²⁾ een complete inventarislijst, opgesteld in 1525-1526. Hierin wordt de inhoud van 15 vertrekken beschreven. 15 Vertrekken! Natuurlijk is dan de conclusie dat voorgaande eigenaren het huis al behoorlijk hebben uitgebreid, hoewel dat nergens wordt beschreven. Ook Steven gaat aan de slag, het bestaande huis wordt geres-taureerd en er komen nieuwe gedeelten bij, zoals een soort ridderzaal. De gracht wordt verbreed en de ophaalbrug opnieuw gebouwd. In deze nieuwe vorm wordt het slot nu eigenlijk een kasteeltje dat we kennen van meerdere tekeningen (afbeelding 2).

Helaas verloor Steven al in 1527 zijn leven bij een wraakactie van Gelderse soldaten die hier rondhingen. Hij is begraven in de kerk van het Duitse Huis te Utrecht, maar het heeft tot 1994 geduurd voor zijn grafsteen bij een opgraving werd teruggevonden.

Het huis blijft van de Duitse Orde en de nieuwe landscommandeur is Wouter van Amstel van Mijnden, die hier zijn intrek neemt. Hij poogde meer land voor zijn Orde te veroveren, hetgeen leidde tot een grote schuld. Gelukkig wist de opvolger, Albert van Egmond van Meeresteyn, door een zuinig beleid het financiële gat aardig te dichten.

Omdat de verbouwingen aan het Duitse Huis in Utrecht voltooid waren verkocht de Orde in 1546 het huis ter Meer aan Anton van Meerten van Es-

Afb. 2

schestien, die ook al eigenaar was van het Goed ten Bosch. Vermoedelijk is de naam Huis ter Meer toen weer in ere hersteld.

Via een reeks van eigenaren, die door huwelijken wel verwant zijn, kwam het tenslotte in 1671 bij de familie Lockhorst. Adam van Lockhorst (niet dezelfde Adam van het Slot te Zuilen) had Poelgeest geërfd, maar verkocht dit om het Huis ter Meer te kunnen kopen.

De vreugde was echter van korte duur, want op 12 december 1672 vernielden Franse soldaten het huis. (in 1672 was Nederland in oorlog met Frankrijk, Engeland, Munster en Keulen, terecht een rampjaar). Vermoedelijk bleef een deel gespaard en bewoonbaar, want Adam werd in 1681 aangeslagen voor 12 gulden "huysgelt" en als bewoonster werd de weduwe Timmermans genoemd. Ook de bij het huis staande boerderij de Kershoff stond in 1681 op de huisgeldlijst.

De opbouw van het huis werd niet meer ter hand genomen, maar het bleef eigendom van de familie Lockhorst, achtereenvolgens Adam jr., zijn broer Wijnand en vanaf 1702 zijn andere broer Vincent Maximiliaan. Deze - wonend op Overkerck - liet de ruïne opruimen en bouwde iets verderop het nieuwe Huis ter Meer naar Frans voorbeeld.

Zes eeuwen lang had het huis een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van Maarssen, die de volgende drie eeuwen werd overgenomen door het nieuwe Huis. ●

Noten

1. Gevonden in zijn boek: "Utrecht en derzelver fraaije omstreken".
2. Archief van de Duitse Orde, inventarisnummer 264.

Uit de oude schoenendoos (nr. 54)

De mondaccordeonvereniging 'BRAVO'

Door: Hans Sagel

In de jaren voor WO II was de mondaccordeon zeer populair. Het naar verhouding goedkope muziekinstrument was vooral voor veel jongeren een geweldige mogelijkheid om muziek te kunnen maken en een prachtige gelegenheid om aan de voor velen sombere, moeilijke omstandigheden van die jaren te ontsnappen. In het hele land ontstonden talloze orkesten, mondaccordeonverenigingen, soms met tientallen leden. Helaas zijn, voor zover ik weet, maar heel weinig van deze clubs overgebleven. De huidige individualistische tijd leent zich immers niet zo goed voor gezamenlijke activiteiten en al helemaal niet voor het bespelen van mondaccordeons

in clubverband. De mondaccordeon, ook wel harmonica of mondorgel genoemd, wordt door velen volkomen ten onrechte gezien als een ietwat kinderachtig en oubollig instrument. Er goed op kunnen spelen is beslist niet gemakkelijk en vergt veel oefening. Het repertoire van de orkesten was veelzijdig. Soms speelde men gemakkelijke deuntjes, liedjes als het nog bekende Droomland en marsen, maar ook ingewikkelder muziekwerken ging men niet uit de weg. Doordat Anneke van Tricht onlangs uit de nalatenschap van haar man Nico wat foto's aan de Kring heeft geschonken, kunnen we thans kennismaken van het feit dat ook Maarsseveen een

mondaccordeonvereniging heeft gekend. Op bovenstaande kiek, ergens aan de rand van het dorp, zien we dit hele gezelschap van wel 51 personen, dames en heren, jongens en meisjes, een mascotte? (het heel kleine ventje in het midden), trommelaars, een vaandeldrager, een leider? (zittend in het midden) en uiteraard een dirigent (de deftige heer met hoed en vlinderdasje). Waarschijnlijk allemaal op de foto gezet vanwege het behalen van de 1e prijs bij een concours. Maar liefst 342 punten werden er behaald! Op het vaandel staat te lezen dat het de Mondharmonicaver. "Bravo" uit Maarsseveen betreft. Evenals de datum 9 mei 1931. Mogelijk is dat de datum waarop de vereniging werd opgericht of misschien de datum van het concours waarop de prijs werd behaald? Wie het weet mag het, zoals gebruikelijk, weer aan mij doorgeven, maar ook andere informatie over deze foto is uiteraard zeer

welkom. Hoewel het geen foto is die in deze rubriek verscheen, kwam er wel een e-mailtje over een andere afbeelding in het vorige nummer bij mij binnen. Het betreft de foto van Jan J. van Dijk op de omslag van het periodiek. Een oplettende lezeres in Haarlem meldde mij dat de mevrouw onder de paraplu, op die foto, mevrouw José Nass is. Later mevrouw Rutten-Nass. Ze werkte toen de foto werd genomen als secretaresse van burgemeester Q. Waverijn bij het Bureau Kabinet van de gemeente Maarssen. Waarschijnlijk maakte ze op dat moment een wandelingetje tijdens haar lunchpauze.

Hebt u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit schriftelijk of telefonisch door te geven aan: J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, tel: 561457, e-mail: J.H.Sagel@kpnplanet.nl ●

Inhoudsopgave

Periodiek van Historische Kring Maarssen

39e jaargang 2012

Auteurs:

Barneveld, Tineke	Interview met de heer Kees Siero	periodiek 3, blz. 76
Bloemendaal, Cees	De Kaatsbaan - deel 16 - deel 17 - deel 18 - deel 19	periodiek 1, blz. 15 periodiek 2, blz. 33 periodiek 3, blz. 66 periodiek 4, blz. 96
Dijk van Jan J.	Uit het fotoarchief van Jan J. van Dijk - deel 4 - deel 5 - deel 6 - deel 7	periodiek 1, blz. 17 periodiek 2, blz. 58 periodiek 3, blz. 88 periodiek 4, blz. 118
Graaf de, Rutger	Rouwborden in de Ned. Hervormde Kerk - deel 1 - deel 2	periodiek 3, blz. 67 periodiek 4, blz. 108
Koornstra, Katheleine	Bouwhistorie van buitenplaats Doornburgh	periodiek 1, blz. 10
Sagel, Hans	Uit de oude schoenendoos - nr. 49 - nr. 50 - nr. 51 - nr. 52 Klanten blijven Bertus Saarloos trouw Abe Lenstra kwam naar Maarssen	periodiek 1, blz. 25 periodiek 2, blz. 59 periodiek 3, blz. 91 periodiek 4, blz. 119 periodiek 1, blz. 19 periodiek 2, blz. 42
Strengers, Karin	De ontwikkeling van weg en water in Maarssen - dl. 1 - dl. 2 - dl. 3	periodiek 1, blz. 20 periodiek 2, blz. 53 periodiek 3, blz. 71
Tijhuis, Ria	Convocatie Notulen jaarvergadering 2011 Jaarverslag van de HKM 2011 Inhoudsopgave 37e jaargang 2011	periodiek 1, blz. 5 periodiek 1, blz. 6 periodiek 1, blz. 8 periodiek 1, blz. 35
With de, Henny	Geschiedenis van de v.v. Maarssen, deel 1	periodiek 4, blz. 111
Zwart de, Arie	In memoriam Nico van Tricht Eerste busdienst Maarssen-Utrecht in 1907 Groepsfoto openbare ULO school De lommerrijke Kaatsbaan van weleer In 1812 een grote ramp in Tienhoven	periodiek 2, blz. 32 periodiek 2, blz. 34 periodiek 2, blz. 37 periodiek 2, blz. 38 periodiek 3, blz. 65

Oprichting, hoogtepunten HKM	periodiek 3, blz. 74
Bijzondere gebeurtenissen, maatregelen 1810-1813	periodiek 3, blz. 80
Mededelingen over Maarssenbroek	periodiek 4, blz. 98
Maarssen in 1964	periodiek 4, blz. 100
De bouw van Maarssenbroek, deel 1	periodiek 4, blz. 104
Schildersbuurt, komt er verandering in dit gebied?	Periodiek 4, blz. 114

**Zwart de, Arie,
i.s.m. Immetje de Jong**

Dertig jaar Cultureel Centrum 't Zand	periodiek 2, blz. 44
---------------------------------------	----------------------

Varia

Kringnieuws	periodiek 1, blz. 3
	periodiek 2, blz. 31
	periodiek 3, blz. 63
	periodiek 4, blz. 95

Over historie gesproken

Het Olde Regthuys

sinds 1657

Eten, drinken

Leuk eten? Leuk eten?

www.hetolderegthuys.nl

Het Olde Regthuys, Laan van Niftarijke 101
3612 BP Tienhoven, Telefoon 0346 - 23 13 82

TOPKLASSE

SIERO SCHILDERS
Nassastraat 71 Maarssen Tel. 562310

PYGMALION BEELDENDE KUNST

N. Bastert, P.J. Lutgers, F.J.
van Rossum du Chattel, W.
van Leusden en andere
Vechtstreekschilders in

DE VECHTSTREEKKAMER

Ook prenten en boeken over
de Vechtstreek

**WISSELENDE
EXPOSITIES
SCHILDERIJEN,
BEELDEN & GRAFIEK**

1850-1950

Romantiek, Impressionisme,
Expressionisme

Langegracht 44 Maarssen | 0346-556736 | www.pygmalion-art.com

TWEEWIELER-SPECIALIST

"DE HAAN"

NASSAUSTRAT 99-105
MAARSSSEN 0346.561615
www.dehaantweewielers.nl

TWEEWIELER-SPECIALIST

"DE HAAN"

NASSAUSTRAT 99-105
MAARSSSEN 0346.561615
www.dehaantweewielers.nl

Nassaustraat 14
3601 BG Maarssen
t 0346 - 58 50 30
f 0346 - 58 50 40
e ritter@era.nl

www.eraritter.nl

Erwin Ritter en Annemarie Ritter-van Duuren

• aankoop • verkoop • verhuur • taxaties • hypotheek